

Kraštietis Almantas Baronas: socialinė raiška ir tapybos parodos

⇒ ATKELTA IŠ 4 P.

dramos būrelių konkurse ir pelnė trečiąją vietą. Už pjesės pastatymą ir spektaklius dramatos rateliui 1960 m. buvo suteiktas Anykščių liaudies teatro vardas (rež. Bronius Zabiela).

Ne mažiau įspūdinga jo socialinė raiška buvo ir Ukmergėje. Įdomu tai, kad kūrybinius ir kitus socialinės raiškos poreikius Almantas išsaugojo iki šių dienų. Baigęs profesinę tarnybą ir išėjęs į pensiją, jis ėmėsi dar vieno mėgstamo užsiėmimo – bitininkystės – tapo patyrusiu Ukmergės bei Floridos bitininku, pripažintu medaus ekspertu.

Su teptuku rankoje

Būdamas pensijoje, A. Baronas nelauktai susidomėjo tapyba ir su įkvėpimu atsidėjo šiai veiklai. Tai buvo dar viena jį globojusių Mūzų išdaiga. Tiesa, iš pradžių jis tam neskyrė daug dėmesio, nes visa tai prasidėjo kažkaip labai natūraliai ir kasdieniškai. Tačiau vėliau tapyba jį tiesiog užvaldė...

Ir ko tik nepadarys seneliai dėl savo anūkių!? Floridoje Almantas itin dažnai leisdavo su jais laiką. Pasak Nomedos, apsidėję ratu, jie vis prašydavo senelį papasakoti apie vaikystę ir Lietuvą, kur užaugo. Tad Almantas vėl ir vėl kalbėdavo jiems apie gimtus Daujočius ir savo tėvų namus. Deja, anūkai ne viską suprastavo... Kad būtų aiškiau, kartą jį rankas jis paėmė pieštuką ir popieriaus lapą, kuriame ėmė ryškėti trobos, kadaise stovėjusios anapus Atlanto, tolimame Daujočių kaime, kontūrai. Anūkai buvę sužavėti...

„Taip gimė idėja viską perteikti ir įkūnyti drobėse, – sako dukra Nomeda. – Todėl netrukus jo rankose atsirado ir teptukas, ir dažai... Tokia buvo pradžia“.

Piešti A. Baronas kadaise buvo bandęs ir studamas į institutą, bet išlaikęs egzaminą, šį užsiėmimą „užmetęs“ – pritrūkęs laiko. Tada tai užgožė studijos, darbas ir buitines reikalias. Ir koks netikėtumas – praėjus keletui dešimtmečių, tapyba tapo pačiu svarbiausiu jo laisvalaikio užsiėmimu. Dabar su teptuku, drobėmis ir paveikslais jis nebesiskiria nei Floridoje, nei Ukmergėje. Kasdien čia sėda prie molberto, ima jį rankas teptuką, o galvoje kirba nauji sumanymai. Į drobes gula Svėdasų, Ukmergės, Vilniaus, Klaipė-

Paroda Svėdasuose. Kalba autorius A. Baronas (kairėje). Nuotr. Jūratės Gimbutienės.

dos, Baltijos pajūrio ar kelionių iš Paryžiaus, JAV bei kitų kraštų vaizdai. Nors jis ne profesionalas, tačiau Mūzų užgaidų ir vilionių, rodos, dar neapvylė...

Jubiliejinės parodos

Pasitinkant 80-mečio sukaktį, pasitaikė proga prisiminti ilgą ir prasmingą A. Barono visuomeninės bei kūrybinės veiklos kelią. Tam Ukmergėje ir Svėdasuose buvo surengtos Almunto paveikslų, tapytų 2000–2016 m., jubiliejinės parodos, kuriose eksponuota daugiu kaip 30 įvairios tematikos, stilium ir formato paveikslų.

Paroda Ukmergėje

Spalvinga A. Barono kūrybinių parodų Kultūros centro Dailės galerijoje duris lankytojams atvėrė 2016 m. rugpjūčio 6 d. Ji veikė mėnesį ir sulaukė didelio žiūrovų susidomėjimo. Į atidarymą atvyko autorius su šeima, giminės, draugai, bičiuliai, kolegos, meno gerbėjai iš Vilniaus, Kauno, Ukmergės ir kitų Lietuvos miestų bei Amerikos. Iš viso šventėje dalyvavo apie šimtą žmonių (tarp jų – ir šių eilučių autorius su žmona). Ypač daug dalyvavo ukmergiškių, nes Almantas čia laikomas savu ir daugeliui jų yra gerai žinomas.

Parodos atidarymas prasidėjo muzikiniu sveikinimu autoriui, kurį atliko Ukmergės meno mokyklos Muzikos skyriaus mokytoja Angelė Adamonienė ir moksleivės. Paskui muzikos kūrinių jos pajavairino visą renginį. Apie savo kūrybos ištakas, sumanymus, kai kurių paveikslų idėjas bei istorijas ir surengtą parodą, kalbėjo jos autorius A. Baronas. Galerijos vadovas ir pietėdės vedėjas Egidijus Darulis, pasveikinęs sukaktuvinininką mažai paplitusio dambrelio muzika, su žmona Kristina užtraukė jam smagią dainą. Visus sudomino žurnalisto ir režisieriaus Kęstučio Česnaičio vaidybinis filmas „Paveikslas“, skirtas Almunto

kūrybai ir laisvalaikiui, bei anūkės Eglės filmas „50 metų kartu“, sukurtas senelių vedybinio gyvenimo jubiliejui ir A. Barono socialinei raiškai pristatyti.

Šventę pajavairino nuširdūs sveikinimai ir linkėjimai jubiliatui, teikiamos gėlės, draugiškos šypsenos ir tradicinė daina „Ilgiausių metų“... O kur dar bendras salės šurmuly – pažintis su paveikslais, individualūs pokalbiai su autorium, svečių pašnekesiai bei įspūdžiai, kur bendros vaišės ir juokai prie švediško stalo ar šiltas ir nevaržantis bičiulių pabendravimas erdviuose Algiminos ir Almunto Baronų namuose, pilnuose šventiško klegesio bei muzikos!?

Ekspozicija Svėdasuose

Naivu būtų lyginti Svėdasus su Ukmerge (ne tas statusas ir masteliai), tačiau ir čia meno parodos – ne naujiena. Atidarius bibliotekoje meno galeriją, jas čia rengia bibliotekininkės, dailininkai, kraštiečių organizacijos. Prisiminkime, pavyzdžiui, Svėdasiškių draugijos „Alaušas“ kartu su biblioteka surengtas tautodailininko Vytauto Merkio (Utena), dailininkės Irenos Meištautės (Vilnius) paveikslų, tautodailininko Valentino Algirdo Kaliūno (Vilnius, Varėna) fotografijų ar kitas parodas. Pagirtina yra ir tai, kad pastaruju metu meno darbų parodas, kurioms eksponuoti reikalingi dideli plotai, vis dažniau gyventojams rengia ir Anykščių rajono kultūros centro Svėdasų skyrius.

Jubiliejinė A. Barono paveikslų paroda į jo gimtinę buvo pervežta 2016 m. rugsėjo pradžioje tiesiai iš Ukmergės ir įkurdinta Svėdasų kultūros namų salėje. Jos ekspozicija pasirūpino šių namų direktorė Rožė bei Vilius Lapieniai ir ukmergiškis, Almunto sūnėnas Valdas Gimbutis. Paroda veikė visą mėnesį, o kraštiečiams ji buvo pristatyta rugsėjo 18 d. Paroda sulaukė didelio mies-

telio žmonių dėmesio.

Pristatydama autorių gyventojams, direktorė R. Lapienienė kalbėjo apie parodos giminėje sumanytą ekspoziciją ir organizacinius rūpesčius. Plačiau apie parodos idėją, paskatinusią čia ją atvežti ir eksponuoti, taip pat paveikslų tematiką ir jų gimimo istorijas, kraštiečiams papasakojo pats autorius A. Baronas. Renginio dalyviai pateikė daug klausimų. Visą aptarę, kraštiečiai šiltai pabendravo su autorium prieš tradicinio arbatos puodelio, nes pasikalbėti, nesimačius tiek laiko, visiems buvo apie ką...

Kokie tie paveikslai?

Klausimas – tradicinis, tačiau nelengvas, nes atsakymas dažno žiūrovo galvoje, neretai būna daugiau ar mažiau skirtingas. Dėl skonio, kaip sakoma, nesiginčijama! Todėl atsakymo į jį, apilankiusiam parodą žiūrovui, dažniausiai tenka ieškoti pačiam. Jam gali padėti ir autorius ar meno žinovai. Tuo tarpu man, atidžiai apžiūrėjus parodas, Almunto paveikslai padarė gan stiprų malonų ir teigiamą įspūdį, išlikusį iki šių dienų.

Iki tol A. Baronas, kaip tapytojas, ir jo paveikslai meno pasaulyje buvo mažai žinomi. Tai lėmė kelios priežastys. Pirmiausia, jis niekada nelaukė savęs tikru dailininku ar tapytoju. Kita vertus, visai nesirūpino savo paveikslų reklama – nerengė personalinių parodų, nedalyvavo bendrose (kad ir mėgė-

jų) tapybos darbų ekspozicijose. Be to, labai mažai kas žinojo jį tapant, o jo paveikslus buvo matę tik šeimos nariai ar giminaičiai.

Todėl pirmoji paroda, surengta Ukmergės bei Svėdasų bendruomenėms, buvo ne vien jo, kaip dailininko mėgėjo, viešas prisistatymas, bet kartu – ir nemažas siurprizas daugeliui kraštiečių bei kitų meno mylėtojų. Yra prielaidų, kad jo aplinkos žmonės iki tol jo pomėgį tapyti vertino gan rezervuotai – daugiau dėmesio skyrė jo įdomiam laisvalaikio polinkiui ar naujai užgaidai, negu dideliu Almunto kūrybiniui įdirbiui bei darbo rezultatams. Tuo metu tokie dalykai, kaip kūrybinis įdirbis – paveikslų skaičius ir meninis lygis, jų reikšmė ir vertė, paskirtis ir naudojimas – dar tūnojo visiškoje nuošalėje, o paveikslai ir toliau buvo statomi namuose, prie sienos. Kaip nauji autoriaus sumanymai ir idėjos, jie kantriai laukė ateityje savo eilės...

Peršasi prielaida, kad kažkiek tam įtakos galėjo turėti ir ramus bei „išlaikytas“ autoriaus būdas, gan atlaidus (gal net nedrąsus?) jo požiūris į naują ir visai dar nepažįstamą jam užsiėmimą – tapybą. Kadaise dukra Nomeda yra sakiusi: „Tėtė nėra profesionalus dailininkas. Tik mėgėjas, tačiau kiekvieną sukurtą darbą vertino ir tebevertina labai savikritiškai.“ Beje to, atidarydamas parodą Ukmergėje, nepamiršo pažymėti ir pats Almantas: „[...]“

tapybos meno niekada nesimokiau, – sakė jis. – Todėl visi šie paveikslai, švelniai tariant, yra nelabai aukštos technikos lygio, bet ką padarysi...“

Nepaisant didelio įdirbio ir sėkmingų ieškojimų bei atradimų (tą rodo parodos paveikslų skaičius, jų tematikos bei stiliaus įvairumas), autoriaus žodžiai puikiai patvirtino jo požiūrio į savo tapybą, gebėjimus ir įdirbį natūralumą bei paprastumą. Almantas visai to nesureikšmina ir dabar. Jis lieka toks pat kuklus, kaip ankščiau. Rodos, net neketina brautis į Parnasą ar akademinio lygio tituluotų dailininkų tarpą. Jam gerai ir čia – tarp savo paveikslų, tarp savo gerbėjų...

A. Baronas nesureikšmina taip pat ir savo pomėgio tapyti. Pasak jo: „Ateina toks laikas, kada nebereikia eiti į darbą, ir visi galvoja kuo čia reikės užsiimti, – sako jis. – Tai galiu jus patikinti, kad tapyba yra labai geras užsiėmimas... Ji ir laiką „paima“, ir netgi kažkuriuo momentu gali pasijusti esąs kūrėjas. O tai, tarp kitko, pagyvenusiam žmogui yra svarbu, – ir dar priduria. – Aš juokauju.“

Jis net nemini tokių populiarų dailės sąvokų, kaip „pašaukimas“, „talentas“, „įkvėpimas“ ar kitų. Vietoje jų, čia suskamba jam būdingo humoro gaidelė. Esą tapyti pradėjęs dėl anūkų „kaltės“. Taip esą „<...> gimė trys pirmieji paveikslai, kuriuos aš labai madingai pavadinau triptiku – kaip tikras dailininkas. Kodėl taip pavadinau, paskui negalėjau išsiaiškinti. Ar todėl, kad paveikslai trys, ar kad namas iš trijų pusių, ar kad man buvo tuo metu beveik trys metai, ar dėl to, kad tai yra treji iš paskutiniųjų Lietuvos tarpukario Nepriklausomybės metų“.

⇒ NUKELTA | 11 P.

Kraštiečių pažintis su paveikslais. Priekyje (kairėje) Svėdasiškių draugijos „Alaušas“ pirm. Algimantas Indriūnas. Nuotr. Jūratės Gimbutienės.